

Escape room Gornji grad Povijesna potraga

Članak prikazuje jedan oblik izvanučioničke nastave održan na prostoru Gornjega grada. Način rada upotrebljiv je kroz blok sat, ali i kroz jedan školski sat ukoliko se prilagodi aktivnost. Temelji se na učeničkom radu dok je nastavnik prisutan samo za eventualna učenička pitanja. Predviđeno je za grupni rad. Kroz ovu aktivnost učenici stječu znanje o hrvatskoj političkoj, ali i lokalnoj povijesti grada Zagreba.

Ideja je nastala za Sajam povijesti, projekt popularizacije povijesne znanosti, peti po redu održan u studenom 2025. u Gornjogradskoj gimnaziji u Zagrebu. Uz školu domaćina, sudjelovale su Gimnazija Sesvete, Ugostiteljsko-turističko učilište, Četvrta gimnazija, I. tehnička škola Tesla, Agronomska škola, Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Škola za modu i dizajn i Treća ekonomska škola.

U članku se izlažu ciljevi zadatka, karakteristike te na što je potrebno obratiti pozornost pri izvođenju ove vrste izvanučioničke aktivnosti.

Ključne riječi: Zagreb, Gornji grad, izvanučionička nastava, „Escape room“, hrvatska politička povijest, povijest Zagreba

U hrvatskom jeziku još uvijek ne postoji prikladan prijevod za aktivnost *Escape room*. U posljednjih nekoliko godina to je postala popularna aktivnost gdje je sudionici-ma zadatak u određenom vremenu pronaći izlaz iz neke prostorije pomoću pitanja i zagonetki koji se u prostoriji nalaze. Mogli bismo to nazvati *lovom na blago* (eng. Treasure hunt), *pronadi izlaz* ili slično, ali prijevod ne odgovara u potpunosti aktivnosti. Jednostavna kategorizacija aktivnosti opisane u ovom članku bila bi: učenje na otvorenom. U aktivnosti učenje na otvorenom (*Escape room*) – Gornji grad učenici nisu imali zadatak pronaći neki izlaz već što točnije odgovoriti na zadana pitanja u određenom vremenskom roku pritom tražeći odgovore u svojoj okolini – Gornjem gradu.

Učenicima su prije početka zadatka objašnjena pravila. Podijeljeni su u grupe po pet učenika (Fotografija 1). Sveukupno, bilo je osamnaest grupa. Kako bi se učenici iz različitih škola bolje upoznali, nastojali smo da u svakoj grupi učenici budu iz

različitih škola. Mobitele su za vrijeme aktivnosti ostavili kod svojih nastavnika budući im oni nisu trebali. Velika većina odgovora na pitanja nalazila se u njihovoj okolini – u imenima ulica i trgova, na spomen-pločama i fasadama zgrada. Upozoreni su da paze kako i gdje hodaju budući su ulice Gornjega grada nerijetko uske i ima vrlo malo mjesta za prolaz pješaka, a automobilskeg prometa ne nedostaje. Za rješavanje zadatka imali su dva sata.

Fotografija 1: Učenci podijeljeni u grupama rješavaju zadatak

Zadatak je bio ispisan na četiri stranice (Prilog 1). Na početku se nalazio „zemljovid“ (Fotografija 2) Gornjega grada s točno označenim ulicama kojima se moraju kretati kako bi ih se ograničilo i spriječilo da previše odlutaju u traženju odgovora. Prikazan je na početku zadatka. S Google Karata je pomoću programa Bojanje (eng. Paint) izrezan dio zemljovida potreban za zadatak na kojem su označene ulice kojima se učenici moraju kretati.

Fotografija 2: Zemljovid uzet s Google Karata

Zadatak se nije sastojao samo od pitanja koja su se nizala već i od teksta koji je učeničke vodio kroz hrvatsku i zagrebačku povijest pritom svako toliko tražeći od njih odgovor na neko pitanje. Iako su se djelomično nizala kronološki, zadatak nije imao točno određen redoslijed i odgovore na pitanja moglo se pronaći bilo kojom rutom hodanja po Gornjem gradu. Nastavnici koji su sudjelovali u projektu bili su strateški raspoređeni po Gornjem gradu kako bi ih učenici mogli pronaći i pitati za eventualne nedoumice tijekom izvršavanja zadatka.

Zadatak je ukupno sadržavao trideset tri pitanja (sa sveukupno 36 bodova) koja su pokrivala razdoblje od srednjeg vijeka do XX. stoljeća. Spomenuto je da neke odgovore učenici nisu mogli pronaći u svojoj okolini. Tu se radilo o pojmovima koje smatramo općom kulturom kada su u pitanju hrvatska i zagrebačka povijest. Primjerice napisati ime Kule Lotrščak, napisati koji top pukne s kule u podne svaki dan, koji je dokument gradu dao kralj Bela IV., znati u kojoj su zgradi Banski dvori, a u kojoj Hrvatski sabor te prepoznati i imenovati Kamenita vrata. Pretpostavili smo da će u grupama od pet učenika biti netko tko će se sjetiti tih pojmova koje očekujemo da su učenici usvojili kroz nastavu Povijesti u školama. Na kraju krajeva, cilj zadatka nije bio imati sve bodove, već biti u vrhu budući smo za najbolje ekipe bili osigurali nagrade. Grupa učenika koja je pobijedila na zadatku imala je 34 od 36 bodova (Fotografija 3). Većina učeničkih grupa zadatak je riješila u roku od sat i pol, a niti jednoj grupi nije za izvršenje zadatka trebalo puna dva sata.

Fotografija 3: Pobjednička grupa *Ne znam*

Velika je prednost ovako osmišljene aktivnosti što za nju nisu potrebni mobiteli, tableti ili druga vrsta digitalnog uređaja. Iako su digitalne kompetencije u današnjem svijetu izrazito važne, potrebne su i aktivnosti ove vrste gdje su učenici usmjereni na svoju okolinu bez ikakvih uređaja. Svi odgovori nalaze se u učeničkoj okolini i vidljivi su golim okom. Zadatak opisan u ovom članku namijenjen je učenicima srednjih

škola, ali se vrlo lako može prilagoditi i za osnovne škole. Većina učenika zadatak je shvatila ozbiljno i kompetitivno. U takvoj situaciji učenici su lakše ulazili u komunikaciju s osobama koje ne poznaju i međusobno se povezali s učenicima iz drugih škola. Takav model može poslužiti kao odlično sredstvo za povezivanje učenika iz različitih razreda u istoj školi, osobito na izletima i školskim ekskurzijama.

Ovakav zadatak iziskuje priličnu količinu pripreme. Bilo je potrebno obići Gornji grad i odabrati lokacije i sadržaje pogodne za zadatak. Nije bilo moguće sve podatke i sadržaje koji se nude uklopiti u zadatak. Stoga je bilo potrebno napraviti selekciju. Zatim je to trebalo sklopiti u povezanu cjelinu koja će, iako ne u potpunosti, ali barem djelomično kronološki voditi učenike kroz Gornji grad. Prilog 2 sadrži literaturu koja je korištena pri sastavljanju pitanja.

Svrha zadatka bila je da učenici saznaju nešto novo vršeci aktivnost kakvu obično ne prakticiraju u školi. Mogli su naučiti nešto novo o političkoj povijesti Hrvatske i povijesti Zagreba. Nudili su im se sadržaji iz različitih razdoblja što je tražilo znanje različitih razreda. Za gimnazije od drugog do četvrtog te od prvog do trećeg razreda kada su u pitanju strukovne škole (Tablica 1).

Tablica 1: Usporedba ishoda ostvarenih u zadatku s ishodima na razini domene Politika u kurikulumima nastavnog predmeta Povijest za gimnazije i srednje strukovne škole

Gimnazija		Strukovna škola		Strukovna škola	
2 sata tjedno od 1. do 4. razreda (3 sata tjedno u 4. razredu opće gimnazije)¹		2 sata tjedno u 1. razredu²		1 sat tjedno u 1., 2. i 3. razreda³	
		Domena Politika za 1. razred	Ishod na razini domene: POV SSŠ D.1.1. Učenik objašnjava politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. do početka 21. stoljeća.	Domena Politika za 1. razred	Ishod na razini domene: POV SSŠ B.1.1. Učenik analizira državno-politički razvoj u srednjem i ranom novom vijeku u hrvatskim zemljama.

1 Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html (posjet 24.12.2025.)

2 Odluka o donošenju kurikula općeobrazovnih predmeta za srednje strukovne škole na razinama 4.1. i 4.2., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_01_10_85.html (posjet 24.12.2025.)

3 Ibid.

Gimnazija		Strukovna škola		Strukovna škola	
2 sata tjedno od 1. do 4. razreda (3 sata tjedno u 4. razredu opće gimnazije)		2 sata tjedno u 1. razredu		1 sat tjedno u 1., 2. i 3. razreda	
Domena Politika za 2. razred	Ishod na razini domene: POV SŠ D.2.1. Učenik analizira državno-politički razvoj u srednjem i ranom novom vijeku u svijetu, Europi i u hrvatskim zemljama.			Domena Politika za 2. razred	Ishod na razini domene: POV SŠ B.2.1 Učenik objašnjava politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata.
Domena Politika za 3. razred	Ishodi na razini domene: POV SŠ D.3.1. Učenik tumači uzroke i posljedice nacionalnih pokreta, ideologija i ratova u svijetu, kao i u hrvatskim zemljama do početka 20. stoljeća. POV SŠ D.3.2. Učenik klasificira modele i različite koncepte nacionalnih integracija u svijetu i na prostoru hrvatskih zemalja.			Domena Politika za 3. razred	Ishod na razini domene: POV SŠ B.2.1 Učenik objašnjava politički razvoj hrvatskih zemalja od 19. stoljeća do početka Drugog svjetskog rata.
Domena Politika za 4. razred	Ishod na razini domene: POV SŠ D.4.1. Učenik preispituje proces razvoja država i njihovo političko uređenje u svijetu i Europi nakon dvaju svjetskih ratova.				

Sadržaj tablice uzet je iz Kurikuluma za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj i Kurikula nastavnog predmeta Povijest za strukovne škole na razini 4.1 i 4. 2. Iz tablice je vidljivo da učenici gimnazija i strukovnih škola temu nacionalne povijesti ne obrađuju u istom uzrastu. Posebno je to vidljivo u strukovnim školama koje Povijest imaju samo na prvoj godini školovanja. Nije novost da je u gimnazijama više vremena predviđeno za nastavu Povijesti nego u strukovnim školama. Sajam povijesti nastao je upravo kako bi se pokazalo da i u strukovnim školama postoji interes djece za povijest. Nije bilo moguće uočiti bilo kakav veći doprinos gimnazijalaca u odnosu na strukovnjake pri sudjelovanju u ovoj aktivnosti.

Mnogi učenici na ovaj su način upoznali i Gornji grad kojeg dosad vrlo vjerojatno nisu poznavali dovoljno da bi samostalno riješili ovu aktivnost. Gornji je grad sam po sebi muzej na otvorenom i zbog toga je pogodan za ovakav tip aktivnosti na otvorenom. Malo koje mjesto u gradu Zagrebu nudi toliko povijesnih građevina, osoba i događaja na tako malom prostoru. Zadatak također osvještava slojevitost ovog povijesnog prostora i kako se on mijenjao kroz vrijeme. Srednjovjekovni bedem Gornjeg grada sačuvan je u manjem obimu no moguće ga je vidjeti u temeljima Gornjogradske gimnazije čija je zgrada izgrađena u novom vijeku. Zgrada Hrvatskog sabora danas izgleda drugačije nego kada je Sabor na tom mjestu počeo stalno zasjedati u XVIII. stoljeću.

Učenici su nakon održanog Sajma povijesti evaluirali cjelokupni događaj, ne i pojedinačne aktivnosti. Stoga imamo dostupne informacije samo o njihovom mišljenju o cjelokupnom Sajmu, ali ne i za *Escape room* pojedinačno. Povratne informacije za Sajam većinom su pozitivne. Na pitanje *Kako ste ukupno zadovoljni programom?*, od sedamdeset sedam učenika koji su ispunili evaluaciju, pedeset ih je dalo najvišu moguću ocjenu. Najniža dodijeljena ocjena bila je 2 od ponuđenih 5 na skali i dodijeljena od samo jedne osobe. Na pitanje *Biste li ovu radionicu preporučili prijateljima?*, sedamdeset pet ih je odgovorilo potvrdno, dok dvije osobe nisu bile sigurne.

Kroz razgovor s učenicima dobivene su vrlo pozitivne povratne informacije o *Escape roomu* kao zasebnoj aktivnosti. Unatoč tome što se učenici u grupi nisu međusobno poznavali malotko je zadatak shvatio olako. Gotovo sve grupe zadatak su riješile s pedeset ili više posto točnosti. Upoznali su nove osobe, zabavili se i pritom su naučili nešto novo. No bilo je to iskustvo i za nastavnike, budući se nitko od prisutnih još nije susreo s ovakvom aktivnošću na toliki broj učenika. Dobivena saznanja bit će vrlo važna pri planiranju sljedeće ovakve aktivnosti.

Literatura:

- Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html (posjet 4. 1. 2026.)
- Odluka o donošenju kurikula općeobrazovnih predmeta za srednje strukovne škole na razinama 4.1. i 4.2. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_01_10_85.html (posjet 4. 1. 2026.)

SUMMARY

„ESCAPE ROOM“ UPPER TOWN

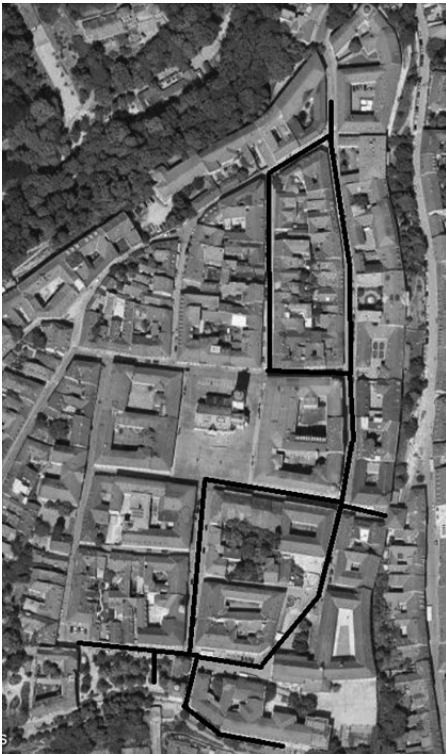
The article presents a form of teaching outside the classroom, performed in Zagreb's Upper Town. This project is designed for two school lessons (90 minutes) but it is also applicable for one school lesson, with some adjustments. Students are supposed to carry out the assignment as a group, and the teacher is there only to give clarity. The

task guides students through the political history of Croatia as well as local history of Zagreb. The idea was first implemented at the History fair – a history popularization program held in November 2025 at the Upper Town school in Zagreb. The aim of this type of a lesson is to teach students about the center of the city in which they live – and through it, about the Croatian and local history.

Keywords: Zagreb, Upper Town, teaching outside the classroom, *Escape room*, political history of Croatia, history of Zagreb

Prilozi:

Prilog 1 Zadatak *Escape room* Gornji grad

Na ovom zemljovidu označeni su pravci kojima ćete se kretati po Gornjem gradu.

Odgovori na većinu pitanja nalaze se u vašoj okolini. Možete ih vidjeti kraj imena ulica, na zidovima ili krovovima građevina te na spomen-pločama.

Pri izlasku iz škole primijetit ćete da je škola izgrađena na starom gradskom bedemu. To je vidljivo golim okom budući da je u nedavno završenoj obnovi škole taj stari zid na kojem škola „stoji“ ostavljen otvoren kao spomenik srednjovjekovne povijesti grada. U isto vrijeme kada i zid, izgrađena je i kula _____ s koje svaki dan u podne pukne _____ top. Pored kule nekada je stajao južni ulaz u grad. Danas

prolaz/ulica na istome mjestu nosi naziv _____ upravo po tim vratima srušenim 1812. godine.

I zid i kula s gradnjom su počeli za vrijeme hrvatskog kralja koji se 1241. godine, bježeći pred Mongolima (tada nazivanim Tatarima), sklonio u Zagrebu. U pokušaju da sačuva živu glavu nastavio je put prema Jadranu, sve do Trogira. Kada je mongolska vojska saznala da je u dalekoj Aziji umro kan Ogotaj, odlučili su se povući i vratiti u Aziju kako bi izabrali novoga vladara. Ovaj neočekivani događaj značio je da hrvatsko-ugarskome kralju više ne prijete smrt od mongolske oštrice. Već 1242. godine, zbog pomoći tijekom njegovog bijega, ovaj hrvatsko-ugarski kralj darovao je Zagrebu dokument poznat pod nazivom _____. Grad je dobiva povlastice uz obvezu izgradnje zidina i tada nastaju gradski bedemi i kula. Vladar o kojem se radi je _____. Ako ne znate odgovor, park koji se nalazi neposredno uz kulu nosi naziv po vladaru iz ove priče.

Gornjogradska gimnazija nalazi se na mjestu gdje je _____ godine osnovana najstarija gimnazija u Zagrebu – Klasična gimnazija – što znači da se na ovoj lokaciji već više od četiri stoljeća odgajaju naraštaji Hrvata. Spletom povijesnih okolnosti, Klasična gimnazija iselila je na drugu adresu, a 1991. godine ovdje je osnovana Gornjogradska gimnazija koja baštini ovu četiri stoljeća staru zgradu i svu povijest koja joj pripada. Klasičnu je gimnaziju prije više od četiri stotine godina osnovao crkveni red _____. Ako ne znaš o kome se radi, naziv možeš pronaći u imenu jednog trga na Gornjem gradu. Na tom trgu saznat ćeš da je Zagrebačko sveučilište osnovano _____ godine, a nalazilo se upravo u zgradi današnje Gornjogradske gimnazije. Njegov prvi rektor bio je Hrvat rođen izvan domovine. Kako se zvao i gdje je rođen?

Ime i prezime _____

Država/pokrajina rođenja _____

1670. godine dogodila se Urota zrinsko-frankopanska. Provele su je tada dvije najmoćnije hrvatske velikaške obitelji u pokušaju da stvore Hrvatsku neovisnu od Habsburgovaca. Urota nije uspjela, ali tragove ovih obitelji vidimo i danas na Gornjem gradu. Po kome (ime i prezime) naziv nosi trg na kojem se nalazi škola koja je domaćin Sajma povijesti? _____. Muž ove osobe, jedan od vodećih urotnika, imao je kuću na Gornjem gradu. Kako je njegovo ime i do kada je ta kuća bila u njegovom vlasništvu?

Ime i prezime _____, godina _____.

Od svih srednjovjekovnih ulaza na Gradec, danas su sačuvana samo jedna vrata. Po nazivu tih vrata – _____ – jasno je od kojeg su materijala bila izgrađena. Po tim vratima naziv nosi i ulica koji vodi od vrata prema Trgu svetog Marka. Današnji izgled tog ulaza u grad rezultat je radova iz 18. stoljeća. U prolazu je smještena kapela sa slikom _____ koja je neoštećena preživjela veliki požar iz 1731. godine. Pored prolaza nalazi se kip djevojke koja u svojoj desnoj ruci nosi ključ. Statua prikazuje Doru Krupičevu, jednog od glavnih likova prvog hrvatskog povijesnog romana autora Augusta Šenoa. Kako se zove roman? _____

Na adresi Opatička ulica 10 nalazi se koja institucija?
 _____ . Na ulazu u dvorište ove ustanove nalazi se grb kakav možemo vidjeti i na krovu Crkve svetog Marka. U tom grbu zapravo se nalaze tri grba. Što predstavljaju?

Što je u grbu? _____ Što predstavlja? _____

Što je u grbu? _____ Što predstavlja? _____

Što je u grbu? _____ Što predstavlja? _____

Postoji zgrada na Gornjem gradu koja baštini iznimne događaje iz hrvatske povijesti. Tu je:

- 1840. održana prva kazališna predstava na hrvatskom jeziku, povijesna drama „Juran i Sofija“ Ivana Kukuljevića Sakcinskog
- 1847. Hrvatski sabor na prijedlog _____ proglasio hrvatski jezik službenim jezikom u Hrvatskoj
- 1847. pjevana prva hrvatska opera „Ljubav i zloba“ Vatroslava Lisinskog
- održano nekoliko zasjedanja Hrvatskog sabora, između ostalog i povijesni sabor iz 1848. godine kojim je predsjedao ban _____

Koja se institucija danas nalazi u ovoj zgradi? _____ . Kada gledamo na Trg svetog Marka iz smjera ove zgrade, koja nam se zgrada i institucija nalazi se lijeve strane crkve, čiji dvori? _____ . Danas je to sjedište Vlade Republike Hrvatske. S desne strane Crkve svetog Marka, trenutno u procesu obnovu, nalazi se _____. Sve do 18. stoljeća nije bilo stalnog mjesta gdje je zasjedao već se to odvijalo po kućama uglednika, na kraljevskom dvoru ili biskupskom dvoru. 1731. godine, na mjestu današnje zgrade, kupljena je kuća na Markovom trgu – središnjem gradskom trgu – i pretvorena u stalan prostor za zasjedanje. Današnji izgled, trenutno u obnovi, zgrada je dobila 1911. godine.

Postoji ulica na Gornjem gradu koja ne nosi naziv po osobi već po datumu. Toga dana Hrvatska je prekinula državnopravne veze s kojom državom? _____ . Kojeg se datuma to dogodilo? _____ .

Hrvatska je raskidom tih državnopravnih veza uskoro ušla u novu zajednicu – Kraljevinu SHS. 1929. godine država će promijeniti naziv u Kraljevina Jugoslavija. Godinu dana ranije u parlamentu te države dogodio se atentat na tadašnjeg vođu hrvatskog naroda Stjepana Radića i zastupnike Hrvatske seljačke stranke. Jedna od ulica na Gornjem gradu nosi naziv po osobi koja je stradala uz Radića. Kako se zvao? _____

U toj ulici nalazi se najstariji kafić u Zagrebu. Na istom je mjestu gostionica otvorena davne 1830. godine. Kako se zove ovaj ugostiteljski objekt? _____ .

Sljedeći zadatak vam je pronaći Muzej grada Zagreba. Lokaciju vam nećemo otkriti. Morate ga pronaći sami. Nekada se u zgradi današnjeg muzeja nalazio samostan. Vi morate saznati od zaposlenika muzeja koji se crkveni red nalazio u ovoj zgradi.

Navedite četiri ulice Gornjega grada koje nose naziv po književnicima/piscima:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Prilog 2

Budak, Neven. *Hrvatska i Slavonija u ranome novom vijeku*. Zagreb: Leykam international, 2007.

Goldstein, Ivo, ur. *Povijest 21 – Hrvatska povijest*. Zagreb: Jutarnji list, 2007.

Perić, Ivo, ur. *Povijest Hrvata, Od 1918. do danas*. Zagreb: Školska knjiga, 2007.

Povijest svijeta, od početka do danas, Zagreb: Naprijed, 1976.

Stradling, Robert. *Nastava europske povijesti 20. stoljeća*. Zagreb: Srednja Europa, 2003.

Šanjek, Franjo, ur. *Povijest Hrvata, Srednji vijek*. Zagreb: Školska knjiga, 2003.

Valentić, Mirko, Lovorka Čoralić, ur. *Povijest Hrvata, Od kraja 15. st. do kraja Prvog svjetskog rata*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.